

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาความเป็นมา สถานภาพปัจจุบันของผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชน อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดหนองคาย รวมถึงปัญหา และความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (2) เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์แก้ปัญหา และพัฒนาความรู้ความสามารถของธุรกิจชุมชน ให้สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีรูปแบบหลากหลาย และมีคุณภาพดี และเพิ่มพูนทักษะในการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพให้สูงขึ้น (3) เพื่อประเมินประสิทธิผลของการพัฒนาความรู้ความสามารถ และทักษะในการพัฒนารูปแบบและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ รวมถึงความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่มของสมาชิกกลุ่มธุรกิจชุมชน (4) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนอำเภอบึงโขงหลง จังหวัดหนองคาย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงพัฒนา (Research and Development) และเทคนิคการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เป็นกระบวนการหลัก กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน เฉพาะผลิตภัณฑ์ ผ้าสไบ ปลาส้ม ผ้าห่ม และผ้าไหม ที่อยู่ในอำเภอบึงโขงหลง จังหวัดหนองคาย จำนวน 141 คน ขั้นตอนการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน ระยะที่ 2 กำหนดแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ระยะที่ 3 นำแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไปสู่การปฏิบัติ และระยะที่ 4 ประเมินประสิทธิผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ภายหลังจากสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนเข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนา

ผลการวิจัย พบว่า

1. กลุ่มเป้าหมายมีปัญหาการขาดความรู้และทักษะในการปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์ การขาดแคลนเงินทุน และการบริหารจัดการกลุ่มยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้นสมาชิกกลุ่มจึงมีความต้องการพัฒนาความรู้และทักษะเพิ่มขึ้น
2. แนวทางการพัฒนาที่สมาชิกเลือกใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ได้แก่ การศึกษาดูงาน การเชิญวิทยากรมาอบรมความรู้และสาธิตเทคนิควิธีการผลิต การให้กลุ่มสมาชิกได้ฝึกปฏิบัติการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามต้นแบบด้วยตนเอง มีการปรับปรุงการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพ และ การติดตามและเสริมแรงจากผู้วิจัยเป็นระยะ ๆ
3. ผลการประเมินประสิทธิผลของแนวทางการพัฒนา พบว่า สมาชิกกลุ่มสามารถผลิตวัตถุดิบที่มีคุณภาพดีขึ้นสามารถออกแบบและจัดทำผลิตภัณฑ์มากขึ้น ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นใหม่เป็นอาหาร/สิ่งของเครื่องใช้ที่มีประโยชน์มากขึ้น
4. ผลการประเมินการพัฒนาระบบบริหารจัดการ พบว่า กลุ่มสามารถจัดระบบข้อมูลการผลิตและการจำหน่ายได้ดีขึ้น ส่วนในด้านอื่น ๆ ยังไม่ได้เปลี่ยนแปลงจากเดิมมากนัก เพราะเป็นกลุ่มขนาดเล็กยังต้องการความยืดหยุ่นสูง
5. จากการประเมินความพึงพอใจและเจตคติของกลุ่ม พบว่าทุกคนมีความพึงพอใจที่ได้เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนา มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพของตนมากขึ้น

The objectives of this research were (1) To study background and present status of community tourism product at Bueng Khong Long, Nong Khai including problems and needs of product development, (2) To establish method for product development, solve problem, and develop knowledge for community business, and (3) to evaluate effectiveness of knowledge development and skill in community product, and the administration capacity of community organisation. And(4) To increase latency of community traveling by using community product.

This research is a qualitative study using research and development method technique and participatory action research method (PAR). We enrolled 141 members of community product producers including group of Pha Sa-Bai, Pla Som, Pha-Home, and Pha-Mhai in Bueng Khong Long district, Nong Khai province. There were 4 steps in our study; studied basic data of community product group, established method for product development, applied the developed strategies to practice, and assess the effectiveness of the product development.

Research results

1. The target groups were lack of knowledge and skill for product development. In addition, the community product producers had limited budget and ineffective administration process.
2. The suggested strategies were study trip, workshop and conferences, product development by group members, improve administrative process, and reinforcement from researchers.
3. After the strategies implementation, group members of community product producer were able to improve their product qualities and had more product designs and better useful products.
4. The community product producer groups also had better administrative process regarding database of product production and sale. The other aspects of the administrative process were not changed much due to small sample size.
5. All participants were satisfied to take part in the study and had better attitudes to their occupations.